

BUDAPEŠTIANSKY SLOVAK

ČASOPIS SLOVENSKEJ SAMOSPRÁVY BUDAPEŠTI

XXVII. ROČNÍK

2. ČÍSLO

JÚN 2022

Foto: EF

Foto: LF

**Cena Pro Cultura Minoritatum Hungariae 2022
Tanečnému spolku Komlôš
8. strana**

Foto: ef (LN)

**Spomienková omša na Vojtecha Uhlára
s koncertom Ozvena
10. strana**

Foto: LF

**Melódie z Mojmiroviec a „kvasienke“ z Komlôša
v XIII. obvode
10. strana**

Foto: LF

**V Dome národností v Zugló o jarných obyčajoch
Slovákov v Maďarsku
11. strana**

Foto: Ozvena

**Budapeštianský slovenský spevácky zbor Ozvena
v tábore na Slovensku
12. strana**

Foto: LF

**Valné zhromaždenie
Kruhu priateľov Slovenského Komlôša
14. strana**

Úvahy nad „slovenskou Budapešťou“ pred sčítaním obyvateľstva

Ako vieme, sčítanie obyvateľstva je pravidelná, periodicky sa opakujúca metóda, ktorou štát získava celoplošné komplexné údaje o hospodárskom stave, životných podmienkach, o počte a zložení obyvateľstva celej krajiny. Pri sčítaní registrujú všetky osoby s trvalým bydliskom v Maďarsku, ako aj cudzincov žijúcich na našom území dlhšie ako tri mesiace. K sčítaniu za normálnych okolností dochádza každých desať rokov. K poslednému cenzusu u nás došlo v roku 2011. Svetová pandémia však vo väčšine európskych krajín, tak aj v Maďarsku, znemožnila vykonanie plánovanej akcie. Ústredný štatistický úrad vyhlásil sčítanie obyvateľov, domov a bytov na október a november tohto roku.

Okrem hlavných oblastí získavania údajov sčítacie hárky vždy obsahujú niekoľko otázok vzťahujúcich sa na národnostné komunity. Kedysi boli takéto otázky štyri, ale pred dvadsiatimi rokmi sa ich počet znížil na tri a zdá sa, takto tomu bude aj v budúcnosti. Prvé dve sa pýtajú na národnosť a materinskú reč respondentov, tretia na používanie iného jazyka ako maďarčiny v rodinnom kruhu. Tu ide predovšetkým o zistenie, či mladšie generácie, ktoré už slabšie ovládajú jazyk svojich predkov, ešte komunikujú v tomto jazyku.

Z pohľadu našej národnosti všetky doterajšie sčítania boli a sú nesmierne dôležité. Veď odpovede o väzbe k slovenskej národnosti, k slovenskému jazyku budú vypovedať tak nám, ako aj nášmu okoliu o sile našej komunity. Uvedomelosť členov slovenskej národnosti na ďalšie desaťročie určí možnosti rozvoja našej komunity, našich inštitúcií, našich miestnych národnostných samospráv.

Po roku 2011 na podnet Rady Európy vláda Maďarska pri vytváraní svojej národnostnej politiky ako jediný objektívny ukazovateľ zohľadňuje aj štatistický počet občanov, hlásiacich sa k danej národnosti. Napríklad pri určení výšky podpory pre jednotlivé národnostné samosprávy. Na podporu fungovania národnostnej samosprávy pôsobiacej v obci, kde počet osôb, hlásiacich sa k danej národnosti nedosahuje

päťdesiat, vláda poskytuje len základnú podporu, ktorá tento rok činí 520 tisíc forintov na celý rok. Tam, kde štatistický počet národnostných obyvateľov je viac než päťdesiat, sa suma zdvojnásobí. Takže základná podpora národnostných samospráv úzko súvisí so štatistickým počtom ich potenciálnych voličov.

Ale vráťme sa k „slovenskosti“ nášho hlavného mesta. Budapešť ako hlavné mesto Uhorska, neskôr Maďarska, vždy lákala pomerne veľa Slovákov. Tu vznikali prvé slovenské spoločenské organizácie, začali vychádzať slovenské noviny, knihy. Zakladali sa cirkevné zbory, bol postavený slovenský evanjelický kostol. V hlavnom meste pôsobili Slováci – podnikatelia, ako aj prvá generácia slovenských politikov. Vytvárala sa tu pomerne široká vrstva slovenskej inteligencie, ale vysoký bol aj počet slovenských robotníkov.

Prirodzený proces prísunu Slovákov, slovenských robotníkov, ale aj celých slovenských rodín do rýchlym tempom sa rozvíjajúceho hlavného mesta bol prerušený po prvej svetovej vojne. Po ukončení druhej svetovej vojny sa následkom dohody medzi maďarskou a československou vládou o výmene obyvateľstva tento proces dokonca obrátil. Slováci vo veľkom počte odchádzali z Budapešti, opúšťali svoje domovy, inštitúcie a kostoly. Avšak onedlho, po založení Demokratického zväzu Slovákov v Maďarsku roku 1948 sa obnovila činnosť slovenskej školy a počet Slovákov v hlavnom meste začal znovu rásť.

Podľa vybraných údajov jednotlivých súpisov v roku 1930 na území (vtedajšej) Budapešti celkovo 1 044 osôb pokladalo za svoj materinský jazyk slovenčinu. V tom roku ešte otázka národnosti nefigurovala medzi údajmi. Pri sčítaní v roku 1960 za svoju materčinu uvádzalo slovenčinu 1 688 Budapešťanov. Do roku 1990 tento počet ďalej klesol na 934 osôb. V tom istom roku za svoju národnosť uviedlo slovenskú už iba 802 obyvateľov hlavného mesta.

Počas doteraz posledného sčítania obyvateľstva z roku 2011 evidovali

tieto čísla: k slovenskej národnosti sa v Budapešti hlásilo 3 257 respondentov, z toho najviac v jedenástom (331) a trinástom (324) obvode. Spomedzi Slovákov malo viac ako 60 rokov 835 osôb a menej ako 14 rokov iba 44.

Podľa odhadov z roku 1949 po výmene obyvateľstva na území Maďarska zostalo zhruba 110 tisíc Slovákov, tento odhad sa na dnes znížil na 80 – 100 tisíc. Z toho približne desať percent by malo žiť v hlavnom meste, avšak počet ľudí, ktorí sa aktívne zúčastňujú v slovenskom spoločenskom živote, tieto odhady ani nepodloží, ale ani nevyvráti.

Na domovej stránke Ústredného štatistického úradu už sú uverejnené základné informácie o priebehu nastávajúceho sčítania ľudu. Okrem iného je tam aj výzva na nábor sčítacích komisárov. Podľa predbežných informácií pri výbere komisárov, ako aj počas príprav, majú úrady spolupracovať aj s miestnymi národnostnými samosprávami. Práve preto by mali predsedovia našich samospráv, tak aj jednotlivých obvodov Budapešti, vyhľadať miestneho notára a ponúknuť svoju pomoc pri výbere vhodných sčítacích komisárov. Ešte lepšie by bolo, keby si našli v radoch svojich voličov vhodných kandidátov, ktorí by sa aktívne zapojili do priebehu cenzusu vo svojich obvodoch.

Našou hlavnou úlohou v nastávajúcich mesiacoch je pripraviť svoju rodinu, svoje užšie i širšie okolie, aby sa prihlásili k svojej slovenskosti, aby počas sčítania obyvateľstva vyriekli: som Slovak, moja materčina je slovenský jazyk a v rodine používame slovenčinu. Bez organizovanej aktívnej účasti štatistický počet členov slovenskej komunity Budapešti nemôže zostať ani len na úrovni spred jedenástich rokov. Teraz, keď v hlavnom meste práve prebieha najväčšia slovenská investícia posledných desaťročí, budeme potrebovať aj silnú podporu budapeštianskej slovenskej komunity.

Anton Paulík
parlamentný hovorca
Slovákov v Maďarsku

Budapeštianski Slováci po 15. raz

Jubilejná púť Slovákov z Budapešti do Historického parku v Zalaváre, niekdajšom Blatnohrade, sa nekonala ako zvyčajne v deň pracovného pokoja, lež v stredu 22. júna. Dôvodov rozhodnutia hlavného organizátora – Slovenskej samosprávy Budapešti – bolo niekoľko, medzi najdôležitejšími bola skutočnosť, že po dvojročnej protipandemickými opatreniami priškrtennej činnosti sa priam roztrhlo vrece so slovenskými akciami, jeden z hlavných aktérov – *Budapeštiansky slovenský spevácky zbor Ozvena* – bol na školení na Slovensku a nemenej presvedčivý argument bol častý dopravný kolaps na autostráde, ktorú cez víkendy obsadia rekreatanti smerujúci na Balaton či na Jadran. Tak sa stalo, že slovenskí pútnici z Budapešti sa tentoraz nemohli pripojiť k ordinariátu *Ozbrojených síl a Ozbrojených zborov Slovenskej republiky a vojenskej katolíckej služby Maďarska*, ktoré usporiadali v poradí 8. spoločnú púť do Blatnohradu v sobotu 18. júna.

Autobus, ktorý zabezpečila pre účastníkov SSB, prišiel do Historického parku s minimálnym oneskorením, zapríčineným dopravným chaosom v hlavnom meste. Nuž čo, človek si raz nevyberie: cez víkend je dopravná špička na autostráde, v pracovný deň v Budapešti. Vzácnym hosťom, ktorí prišli načas, to však nevadilo, minúty čakania využili na priateľské rozhovory a občerstvenie, veď ako vždy doteraz, aj v tento deň slnko poriadne pripekalo. Našťastie okolo

sôch, ktoré tu na počesť sv. Cyrila a Metoda ako prví inštalovali roku 1985 Bulhari, po nich salzburské arcibiskupstvo, roku 2005 Slovinci žijúci v Maďarsku a roku 2013 Slovenská samospráva Budapešti, je niekoľko košatých líp, v tieni ktorých sa rozmiestnili účastníci slávnosti. Keď už spomínam sochy, nedá mi zamlčať môj osobný názor: ozdobou parku je slovenské súsošie, dielo sochárky *Eudmily Cvengrošovej*, za ktoré vdáčíme SSB, Veľvyslanectvu Slovenskej republiky v Budapešti, Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí, Maticu slovenskej a vedeniu obce Zalavár.

Slávnosť uviedol *Budapeštiansky slovenský spevácky zbor Ozvena* pod taktovkou *Adama Baláza Galambosa* prednesom slovenskej a maďarskej

štátnej hymny. Prítomných privítala predsedníčka SSB *Edita Hortiová*, ktorá zvlášť poďakovala za účasť radkyni veľvyslanectva SR v Budapešti *Ivete Hermysovej*, parlamentnému hovorcovi Slovákov v Maďarsku *Antonovi Paulikovi*, podpredsedovi Celostátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku *Ondrejovi Horváthovi*, vedúcej kabinetu CSSM *Orsolji Szabóovej* a v neposlednom rade starostovi obce Zalavár *Józsefovi Luczovi*.

Pani predsedníčka vo svojom príhovore konštatovala, že aj keď žijeme v neľahkom období poznačenom pandémiou, vojnou v susednej krajine a následnou hospodárskou krízou, budme vdáční, že sme tu, že sme spolu, náš život beží za normálnych okolností. „*Môžeme sa len modliť, prosiť Pána Boha, aby sa tragické udalosti čím skôr skončili. Za modlitby v slovanskom jazyku môžeme ďakovať práve sv. Cyrilovi a Metodovi, ktorých na žiadosť moravského kniežata Rastislava z roku 862 poslal o rok na to byzantský cisár Michal III. na Veľkú Moravu, aby tam v jazyku blízkom tamojšiemu ľudu vysvetľovali pravú kresťanskú vieru. Tam vytvorili prvé slovanské písmo hlaholiku, preložili do staroslovienčiny mnohé časti biblie, náboženské a literárne články. ... Úcta k vierozvestcom viedla našu samosprávu, aby v tomto pamätnom parku dala postaviť súsošie solúnskych bratov, roku 2016 tu umiestnila informačnú tabuľu v slovanskom jazyku a v aule budapeštianskej slovenskej*

putovali do Blatnohradu

školy inštalovala prototyp sochy so zámerom, aby vysoká vzdelanosť, odbornosť, znalosť jazykov a dielo sv. Cyrila a Metoda, ktorých pred viac ako 40 rokmi vyhlásili za spolupátrónov Európy, slúžili vzorom pre našich študentov,“ uviedla E. Hortiová a zároveň informovala prítomných o tom, že odkaz dvoch bratov prezentuje aj organizácia Európska kultúrna cesta sv. Cyrila a Metoda so sídlom v Zlíne (Česká republika), ktorej pridruženou členkou je aj SSB. Cieľom je vytvoriť medzinárodnú púť sv. Cyrila a Metoda, vychádzajúcu z ich rodiska, zo Saloník, a končiacu na Morave vo Velehrade, kde roky pôsobili a kde Metod umrel. Túto púť certifikovala Rada Európy, čo je veľký úspech, ďalší krok k oživeniu osláv a podujatí venovaných sv. Cyrilovi a Metodovi. „Je to možnosť, ktorú by mala naša slovenská komunita využiť, možno spolu s tunajšími bulharskými samosprávami... Musíme vyhľadať všetkých možných partnerov, ktorí by sa mohli do tejto činnosti zapojiť, usporiadať konferenciu, aby sa o týchto plánoch dozvedelo čím viac ľudí, organizácií, samospráv.“ Svoj príhovor ukončila predsedníčka SSB slovami: „Verím, že tieto snahy sv. Cyril a Metod zhora s uspokojením pozorujú, ochraňujú nás a dúfam, že o rok vás budem môcť informovať o množstve konkrétnych udalostí, ktoré sú spojené s medzinárodnou stredoeurópskou púťou sv. Cyrila a Metoda, ktorej časťou je aj naša tradičná púť z Buda-

pešti do Blatnohradu.“

Starosta obce Zalavár József Lucz po privítaní účastníkov uviedol: verí, že toto miesto bolo významné nielen v minulosti, ale ním bude aj v budúcnosti. Podobne ako v súčasnosti sem budú prichádzať ľudia, aby si pripomenuli, uctili pamiatku sv. Cyrila a Metoda, patrónov Európy.

Iveta Hermysová odovzdala prítomným pozdrav veľvyslanca SR v Maďarsku Pavla Hamžika a popriala slovenským voleným zborom a organizáciám veľa úspechov pri plnení ich predsavzatí a plánov. Veľvyslanectvo Slovenskej republiky im v tom bude ochotne pomáhať, sľúbila.

Po slávnostných príhovoroch prišiel rad na kladenie vencov.

Účastníci sa potom presunuli do dejiska vykopávk, ktoré na tomto území 29 rokov vedie renomovaná archeologička, riaditeľka archeologickej zbierky Maďarského národného múzea Ph.D. Ágnes Ritoóková.

Slávnosť pokračovala v miestnom

Kostole kráľovnej posvätného ruženca, kde sv. omšu slúžil **vdp. Stanislav Brtoš** z Ružomberka, ktorý niekoľko rokov pôsobil medzi Slováckmi v Maďarsku. Z evanjelia čítala **Gita Tóthová Urbaničová**. Dôstojný pán svoju kázeň zhrnul nasledovne:

– Tak ako kedysi traja kráľi putovali za hviezdou, ktorá im ukázala zrodenie Božieho Syna v Betleheme, aj dvaja bratia Cyril a Metod sú kráľi našich dejín, pretože nám zvestovali to isté Božie Slovo, len o to viac v našom zrozumiteľnom jazyku. Boli doslova proroci medzi nami, pričom nie prorokmi falošnými, ale pravými. Cyril a Metod zasiali malé horčičné semeno pravdy a z toho pravdivého semienka vyrástol preveľký strom, z ktorého dodnes čerpáme ovocie pravdy Ježiša Krista. Koľké národy sa dodnes hlásia k odkazu Cyrila a Metoda! Ak sme dnes putovali nielen na miesto, kde je súsošie Cyrila a Metoda, ale aj na miesto, kde založili školu vzdelanostnú, keď putovali do Ríma a späť a pobudli pri Pribinovi a jeho synovi Kocelovi, tak právom. Pretože aj keď po mnohých stáročiach zaniklo miesto, ktoré sa dodnes obnovuje, ich duch nikdy nezanikol. Naopak, dnes sme putovali na starobylé miesto našej slovenskej histórie. Modlime sa teda aj v tejto svätej omši za známe cyrilometodské „Dedičstvo otcov zachovaj nám, Pane.“

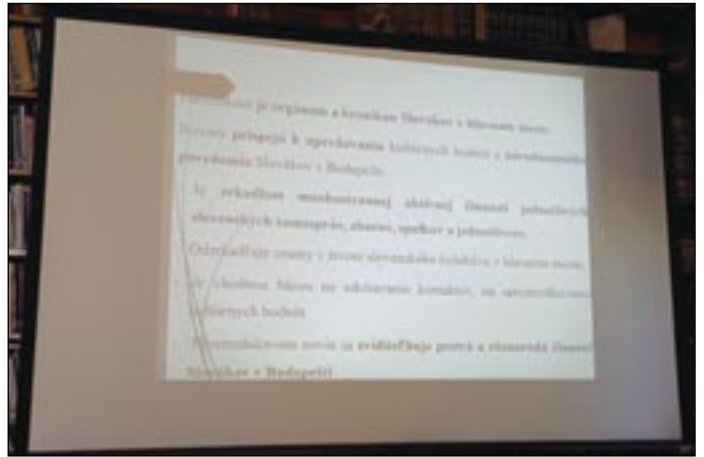
Po svätej omši sa v kostole uskutočnil krásny koncert Ozveny.

Vlasta Zsakaiová Držiková

Foto: Ľubomíra Fallerová

Periodikum Budapeštiansky Slovák a jeho

Alebo *O nás spoločne s nami*, ako to vo svojom uvítacom príhovore povedala predsedníčka *Slovenskej samosprávy Peštianskeho Alžbetína Alžbeta Argyelánová*. Myšlienka usporiadať besedu o našom časopise v spolupráci so *Slovenskou samosprávou II. obvodu Budapešti* sa zrodila v jej hlave a jej patrí aj nápad, aby záujemcov o toto podujatie informovala o kronike kultúrno-spoločenského života našej komunity **Dr. Anna Kováčová**, uznávaná výskumníčka v oblasti minulosti a kultúry budapeštianskych Slovákov.

Kulturologička Anna Kováčová sa venovala histórii, cieľom, tematickému zameraniu, jazyku, štýlu, vzhľadu a dizajnu Budapeštianskeho Slováka.

Ako uviedla, časopis založili členovia *Slovenskej samosprávy Budapešti* krátko po vzniku zboru roku 1996. Slováci v hlavnom meste dovtedy nemali samostatný tlačový orgán. V slovenskom jazyku od roku 1957 vychádza týždenník Slovákov v Maďarsku *Ludové noviny* s celoštátnou pôsobnosťou. Budapeštiansky Slovák je v prvom rade obrazom života slovenskej národnosti v hlavnom meste. Uverejňuje články informačné, historické, cestopisné, religiózne, občas aj literárne. Jeho cieľom je kultúrne a osvetovo povzniesť, informovať, zblížovať ľudí a v neposlednom rade zachovávať jazyk predovšetkým Slovákov v hlavnom meste a jeho okolí. Ťažko však o všetkom písať na 16, občas na 24 stranách.

Časopis sa usiluje, aby v ňom boli zastúpené nielen informatívne, ale aj publicistické žánre, čo je veľmi náročné aj vzhľadom na nedostatok prispievateľov a finančných možností samosprávy. Mali by ho zostavovať aspoň 2-3 redaktori, ktorí by sledovali udalosti a zabezpečovali ich spracovanie. Jednočlenná redakcia nevie robiť zázraky! Preto sa opiera o *Ludové noviny*, odkiaľ občas preberá, resp. spracúva články. V posledných rokoch však najmä vďaka šéfredaktorke prevažujú pôvodné vlastné materiály.

Vo svojom vystúpení A. Kováčová spomenula slová v poradí druhého šéfredaktora časopisu **Oldřicha Kníchala**, ktorý o dôležitosti a zmysluplnosti vydávania novín povedal: „*Predovšetkým preto si musíme uvedomiť, že ani pretrvanie národnosti v súčasnom globalizovanom svete nie je možné bez ovládnutia nástroja, ktorý je základom národného bytia a kultúry. Nie je možné bez tlačeného slova – časopisov a novín, krásnej a odbornej literatúry, ktoré zachovávajú a sprostredkujú to, čo bolo od nepamäti vytvorené v našej materčine.*“

Dvojmesačne vychádzajúci regionálno-mestský časopis vždy mal a aj v súčasnosti má za úlohu oslovovať špecifickú skupinu obyvateľov, ktorá sa aktivizuje predovšetkým v Budapešti. Snaží sa prehľadne, aktuálne a objektívne informovať čitateľskú verejnosť o politickom, ale najčastejšie o spoločenskom a kultúrnom dianí na pôde

hlavného mesta, o všestrannej činnosti tunajších slovenských samospráv, inštitúcií a spolkov.

Vedeniu SSB, ako aj redaktorom časopisu sa nepochybne podarilo spojiť a mobilizovať slovenský kolektív v hlavnom meste.

Šéfredaktorov za uplynulé takmer tri desaťročia bolo niekoľko: **Zoltán Bárkányi Valkán, Eva Fábiánová, Alžbeta Hollerová Račková, Michal Hrivnák, Ildika Klauszová Fúziková, Oldřich Kníchál, Gregor Papuček, Erika Trenková** a od roku 2016 má časopis na starosti **Lubomíra Fallerová**. Prvou zodpovednou redaktorkou časopisu bola **Zuzana Hollósyová** a od roku 2014 je ňou **Edita Hortiová**, obe vo funkcii predsedníčky SSB.

Slovenská samospráva Budapešti sa síce nie bez problémov, ale priebežne snaží zabezpečovať pravidelné vydávanie časopisu. Budapeštiansky Slovák spočiatku vychádzal v náklade 3 000 exemplárov, ale – následkom nedostatku finančných zdrojov – jeho náklad klesol na 1000 výtlačkov. Finančné zázemie vydávania časopisu v súčasnosti zabezpečujú granty udeľované Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí, Správou fondov Gáboru Bethlena, ako aj finančné príspevky obvodných slovenských samospráv.

Redaktori, resp. kolektív redakcie časopisu Budapeštiansky Slovák, nemali ľahkú úlohu pri vytváraní jeho profilu a stanovení priorit. V úvodných slovách prvého čísla časopisu v

význam pre slovenskú komunitu v Budapešti

Foto: E. Fallerová

septembri roku 1996 zodpovedná redaktorka *Zuzana Hollósyová* vo svojom pozdrave zdôraznila: „Cieľom nášho časopisu je oboznamovať vás s bohatou minulosťou našich tunajších rodákov a priblížiť vám súčasný život Slovákov.“ Časopis sa obsahovo zameriava predovšetkým na dospelých čitateľov. O tematickom zameraní už v prvom čísle informovali *Z. Hollósyová* a vtedajšia hlavná redaktorka *Ildika Klauszová Fúziková* v úvodníku, keď vyzdvihli, že „prvoradou úlohou Budapeštianskeho Slováka bude informovať čitateľov o činnosti samosprávy, zasvätené a objektívne predstaviť slovenskú menšinu žijúcu v Budapešti. Obsahová náplň časopisu má byť taká, aby vyhovela čitateľom, aby budila ich záujem a zároveň ich vychovávala k láske k materinskému jazyku.“

Základnú tvár dali časopisu prví hlavní redaktori: *Ildika Klauszová Fúziková* a *Michal Hrivnák*. Hoci sa v redakcii zodpovední redaktori dosť často striedali, predsa sa usilovali po formálnej i obsahovej stránke časopis postupne vylepšovať. Jednotlivé čísla svedčia o odborných a osobných kvalitách redaktorov. Novinárske pôsobenie *Gregora Papučka* (15 čísel) a *Oldřicha Kníchala* (15 čísel) posilnilo kultúrnu a kultúrnohistorickú časť novín a poskytli priestor ukázkam literárnej tvorby začínajúcich i známych slovenských spisovateľov v Maďarsku.

Môžeme konštatovať, že postupom času, predovšetkým pri redigovaní *Alžbety Hollerovej Račkovej* (od januára roku 2003), sa vykryštalizovala forma i obsah periodika. Predovšetkým sa zmenilo jeho členenie a štruktúra, čím sa stalo prehľadnejším a dané témy majú presne vymedzené miesto na stránkach časopisu.

Podstatná časť príspevkov informuje o udalostiach, programoch organizovaných aktívnejšími Slovákami v hlavnom meste. Rubriky sú zamerané na národnostnú politiku, život SSB a obvodných slovenských samospráv, občianskych organizácií, cezhraničné styky, kresťanský život, kultúru. Príspevky sú doplnené fotografiami.

Anne Kováčovej chýbajú v časopise rozhovory a informácie o našej mládeži. Zato však vysoko hodnotí prácu jazykovej lektorky *Vlasty Zsákaiovej*, ktorá články jazykovo upravuje a aj vďaka nej vychádza časopis na vynikajúcej jazykovej úrovni.

V rokoch 1996 – 2002 približne tretina článkov bola v maďarčine, od roku 2003 vychádza časopis s voľne vložiteľnou dvojstranovou prílohou v maďarskom jazyku.

Kulturologička *Anna Kováčová* v závere svojej prednášky konštatovala: jednoznačne možno potvrdiť, že počas štvrtstoročia časopis Budapeštiansky Slováka prispel k upevňovaniu kultúrnych hodnôt a národnostného povedomia Slovákov v Budapešti.

Periodikum sa stalo orgánom a kronikou Slovákov v hlavnom meste, zrkadlom pestrej mnohostrannej a aktívnej činnosti jednotlivých slovenských samospráv, inštitúcií, spolkov a jednotlivcov. Časopis nielen zviditeľňuje zaujímavé a úspešné národnostné podujatia, ale postupne aj odкрýva stopy slovenskej minulosti.

Na podujatí bol prítomný aj štáb slovenského vysielania maďarskej televízie Domovina. Žiaľ, medzi účastníkmi nemohli byť mnohí z niekdajších šéfredaktorov, ale v hojnom počte boli zastúpení čitatelia časopisu.

Počas besedy nasledujúcej po prednáške *Mária Benczeová* hovorila o tom, že Slovenská samospráva XX. obvodu mala česť privítať na pôde knižnice Csili viaceré osobnosti, ktoré mali takým či onakým spôsobom do činenia s časopisom. Slova sa ujala aj profesorka *Anna Divičanová*. Hovorila o tom, že z historického hľadiska sa veľmi potešila, keď sa na scéne objavil časopis Budapeštiansky Slováka. Ako povedala, prvé informácie v slovenskom jazyku v novinách boli zaznamenané roku 1820, keď boli Pešť a Budín veľmi dôležitými centrami slovenskej kultúry. Vyjadrila nádej, že časopis Budapeštiansky Slováka pretrvá a že bude mať aj v budúcnosti čitateľov, k čomu všetkým zapriala veľa síl a odhodlania.

Pro Cultura Minoritatum Hungariae 2022

V krásnych priestoroch *Budínskej Reduty* odovzdali 20. mája prestížne ceny *Pro Cultura Minoritatum Hungarie*, ktoré sú prejavom uznania práce jednotlivcov či kolektívov, vykonanej v prospech svojej národnosti.

Tohtoročným laureátom odovzdal ceny podpredseda vlády zodpovedný za národnú politiku, cirkevné záležitosti a národnosti **Zsolt Semjén**. Za zachovanie jazykového dedičstva a ľudových tradícií Slovákov v Maďarsku udelili toto vysoké vyznamenanie **Tanečnému spolku Komlóš**. Cenu prevzala tanečnica súboru **Aneta Osztrólyczká**. Na udelenie tohto ocenenia navrhla spolok *Slovenská samospráva II. obvodu Budapešti*, ktorá úzko spolupracuje so slovenskou komunitou v Slovenskom Komlóši, ku ktorej sa pridala *slovenská národnostná samospráva tohto dolnozemskeho mesta*, na čele ktorej stojí

Foto: E. Fallerová

tiež dlhoročná tanečnica, bývalá vedúca súboru **Zuzana Lauková**.

Tanečnú skupinu založila na jeseň v roku 1949 učiteľka **Anna Medovarszská Asztalosová**, ktorá zbierala komlóšske tance a s nimi súvisiace ľudové piesne. Na ich základe sa zrodi-

la choreografia *Komlóšska svadba*, ktorú spoločne s *Ečerskou svadbou* v roku 1953 predviedol súbor na javisku *Národného divadla v Budapešti*. Repertoár skupiny sa časom rozširoval. Dnes 48 členov spolku, ktorý vedie **Gabriel Krčsméri**, má v repertoári viac ako dvadsať choreografií. Členovia sú vo veku od 15 do 57 rokov, takže kontinuita činnosti je zabezpečená. Za svoju doterajšiu činnosť získal spolok viacero vyznamenaní. Ako uviedol jeho predseda, táto cena ich podnecuje k tomu, aby ešte usilovnejšie a ešte viac nacvičovali, aby sa podujímali vystupovať na čoraz viacerých dejiskách, aby i naďalej dbali o vysokú úroveň svojich vystúpení.

Slávnostnú ceremóniu otvoril **Budapeštienský slovenský spevácky zbor Ozvena** a ukončila **Formácia Folk and Roll** z Békešskej Čaby.

EF

Na Dolnej zemi slávnostne i odborne

Udeľovanie *Ceny Ondreja Štefanky* sa v roku 2022 uskutočnilo netradične v neskoršom májovom termíne. Po niekoľkoročnej prezenčnej prestávke pandemické opatrenia povolili také krajské snemovanie, na ktorom sa sústredilo dolnozemske bytie v celej svojej spolkovej, vedeckej i záujmovej podstate.

Kultúrna a vedecká spoločnosť Ivana Kraska z Nadlaku v spolupráci so *Svetovým združením Slovákov v zahraničí* udelili tohto roku cenu založenú na počesť veľikána slovenského hnutia v Rumunsku **Ondreja Štefanka Pavlovi Bujtárovi** z Rumunska a **Martinovi Prebudilovi** zo Srbska za príspevok k rozvoju a propagácii slovenskej literatúry tvorenej v slovenskom zahraničnom svete a **Alžbete Hollerovej Račkovej** z Maďarska za príspevok k rozvoju, organizovaniu a diverzifikovaniu kultúrneho života a spolkovej činnosti v slovenskom zahraničnom svete. Za účasti významných hostí zo Slovenska, Srbska,

Foto: archív DZČSR

Maďarska i Rumunska odznali laudacie na osobnosti, ktoré vytvárajú nemalé kultúrne i umelecké hodnoty za fyzickými hranicami Slovenska v spolkovom i umeleckom diele.

Na slávnostný ceremoniál nadviazala dvojdňová konferencia so zameraním na osobnosti dolnozemsých

Slovákov v literatúre a umení. Viac ako tridsať prednášateľov sa sústredilo na parciálne výskumy života a diela osobností literatúry, výtvarného umenia, sochárstva i filmu. Za Maticu slovenskú sa prezenčne konferencie zúčastnila riaditeľka Krajského múzea Matice slovenskej **Zuzana Pavelcová** s príspevkom venovaným životu a dielu *ľudového básnika Michala Borguľu* a do zborníka zaslal príspevok riaditeľ Slovenského literárneho ústavu Matice slovenskej **Július Lomenčík** s názvom *Literárna a národná činnosť Ondreja Kulika v Slovenskom Komlóši*.

Množstvo zaujímavých i veľmi cenných príspevkov vyvolalo plodné diskusie, vytvorilo priestor pre mnohé polemiky i otázky, na ktoré sa autori pokúsia odpovedať príspevkami zaradenými do ďalšieho konferenčného zborníka, ktorý by mal vyjsť v marci budúceho roku.

Zuzana Pavelcová

Májový batôžkový ples Slovákov v Budapešti

Vďaka slovenským samosprávam a občianskym organizáciám mali Slováci v Budapešti počas jari veľký výber programov. Na začiatku roka sme z opatrnosti ešte nechodili do spoločnosti, no po fašiangoch sme si mohli vybrať z bohatej ponuky skoro zabudnutých možností stretávok s priateľmi a známymi. Kto prijal pozvanie *Slovenskej samosprávy Budapešti* na májovú batôžkovú zábavu, neobanoval. Bola akousi náhradou za tradičný fašiangový ples, ale v netradičnej forme. Samospráva na čele s predsedníčkou **Editou Hortiovou** úspešne zdolala nečakané organizačné ťažkosti a mala odvahu usporiadať akciu v piatok 13. mája. Slovenské batôžkové plesy mali

v Budapešti dlhoročnú tradíciu, na vidieku je podnes zvykom priniesť na fašiangové zábavy vlastné pochútky. SSB sa rozhodla vyskúšať túto formu pohostenia. Okrem obložených chlebičkov bola na stoloch bohatá ponuka domácich zákuskov, pagáčov, šalátov, fliaš s vínom i pálenkou. Po dlhom čase sme sa úprimne tešili tomuto stretnutiu. Rozhovory nemali konca-kraja. Ten, kto navrhol pozvať muzikantov z Jače, mal šťastnú ruku. **Csibaj banda** hrala tak, že bola radosť ju nielen počúvať, ale aj tancovať. Ja som sa so závisťou pozerala na tanečné páry, lebo moje plesové topánočky zostali doma. Šéfredaktorka týždenníka *Ľudové noviny* **Eva Fábíánová** a konateľ spoloč-

nosti *SlovakUm* **Imrich Fuhl** nás na začiatku plesu prekvapili zaujímavým príhovorom, z ktorého sme sa dozvedeli o mape slovenských pamiatok v Budapešti, ktorú vydala spoločnosť a ktorá môže byť prílohou k 2. vydaniu knihy nebohého **Ladislava Petra** *Slovenská Budapešť*. Mali sme možnosť prezrieť si tento dokument cenný pre nás všetkých, ktorý dokazuje, v akej veľkej miere sa Slováci zaslúžili o výstavbu a kultúrny život hlavného mesta.

Nasledujúce fašiangy už bez rozpakov privítame pozvanie na slovenský batôžkový ples aj fešných muzikantov z Jače.

Júlia Horváthová

Komlóšska dychovka v II. obvode Budapešti

Ako blesk z jasného neba poslancov *Slovenskej samosprávy II. obvodu Budapešti* zastihla správa, že tretí júňový víkend sa bude konať *Deň obvodu*. Túto informáciu a zároveň pozvanie na podujatie dostala predsedníčka samosprávy **Lubomíra Fallerová** od koordinátora projektu **Ferenca Vindisa**

Foto: L. Fallerová

mesiac pred akciou. Na jeho otázku, či sa slovenská samospráva zapojí do organizovania, bez váhania odpovedala: samozrejme, áno. Radosť z toho, že po dvoch rokoch sa zbor opäť bude môcť v takomto rozmere zviditeľniť obyvateľom mestskej časti, trochu zatienili obavy. Nie z krátkosti času, ale ako to zvykne byť – zo zabezpečenia financií. Finančné prostriedky na činnosť a na úlohy na tento rok boli

totiž starostlivo rozdelené už v čase, keď ešte nikto netušil, že sa bude konať *Deň obvodu*. Po prvotnom šoku sme dali hlavy dohromady a začali sme počítat', plánovať', telefonovať' a nakoniec sme včas a úspešne všetko potrebné zabezpečili. V *Uličke chuti* sme ako ochutnávku ponúkali, akože inak, *bryndzové halušky* a vlastnoručne upečené *múčniky*. O prezentovanie kultúry Slovákov v Maďarsku sme

požiadali *Mládežnícky dychový orchester zo Slovenského Komlóša*. Štyridsaťštyri členov tohto vynikajúceho telesa pod taktovkou dirigenta **Jána Krčsmériho** v tieni stromov a susedstve fontány v *Sade Andrása Mechwart*a predviedlo svoje umenie na skutočne vysokej úrovni. Známe melódie od

ľudových cez klasické až po moderné populárne skladby zaznievali takmer celú hodinu, hoci podľa programu mal koncert trvať 30 minút. A to už niečo znamená! Vďaka vám, Komlóšania! Všetkým, ktorí vás s nadšením počúvali, ste presvedčili o tom, že nie náhodou vám za 53 rokov pôsobenia udelili množstvo cien.

Spomienková omša na V. Uhlára s koncertom

Slovenská samospráva XIII. obvodu Budapešti usporiadala 14. mája v Kostole sv. Ladislava na Námestí mieru po dvanásty raz spomienkovú slovenskú svätú omšu. Pred omšou sa uskutočnilo posvätenie pamätnej tabule kanonika **Vojtecha Uhlára**, ktorý pôsobil v tomto kostole a ktorý inicioval jeho vybudovanie.

Na podujatí sa zúčastnili predsedníčka *Celoštátnej slovenskej samosprávy* v Maďarsku **Alžbeta Hollerová Račková**, konzulka *veľvyslanectva Slovenskej republiky v Budapešti* **Zuzana Miškolciová** s manželom, ako aj veriaci zo Santova, Mlynkov, Dabašusára a Budapešti. Medzi veriacimi boli zastúpení v značnom počte aj poslanci slovenských samospievok tak z Budapešti, ako aj z vidieka. Na spomienkovej slávnosti priblížili život a dielo kanonika, ktorého nazývajú patrónom

Foto: ef (LN)

chudobných, štipendista *Juraja Bielika* **Oliver Patay** a študentka budapeštianskeho slovenského gymnázia **Viktória Poláková**.

Po kladení vencov k pamätnej tabuli sa v kostole uskutočnil krásny koncert *Budapeštianskeho slovenského speváckeho zboru Ozvena* pod vedením dirigenta **Adama Baláza Galambosa**. Koncert bol súčasťou série vystúpení pri príležitosti uvedenia nového CD *Čas radosti, veselosti*, ktorý vyšiel v októbri minulého roku pri príležitosti 20. výročia založenia zboru.

Na spomienkovej svätej omši litánie čítala **Gita Tóthová Urbaničová** a miništrovala **Beáta Erdeiová**, obrad slúžil farár z Ružomberka **Stanislav Brtoš**, ktorý vo svojej kázni o. i. povedal: „*Pán Ježiš bol darom lásky od Nebeského Otca pre nás, ľudí. A nielen bol, ale zároveň je. Jeho obeta Lásky vyrástla na dreve kríža na Kalvári... Nech aj táto dnešná spomienka je vyjadrením našej vďaky Bohu a kňazovi Vojtechovi Uhlárovi, ktorý bol nielen dobrým pastierom jemu zvereneho stáda, ale aj staviteľom tohto Božieho príbytku pre nás, ľudí,*“ zakončil kázeň vdp. **S. Brtoš**.

Po svätej omši čakalo veriacich v záhrade kostola agapé, kde sa mohli osviežiť a porozprávať sa.

Sprac. podľa ef (LN)

Melódie z Mojmiroviec a „kvasienke“ z Komlóša v XIII. obvode

Po troch rokoch sa v poslednú májovú nedeľu v XIII. obvode opäť uskutočnil *Národnostný festival*. Obľúbené podujatie organizuje pri príležitosti vyhlásenia osamostatnenia sa mestskej časti obvodná samospráva spolu s národnostnými volenými zborami. Na Námestí mieru sa už od rána naplňali stany pestrofarebnými partiekami, rozvoniavali rôzne jedlá a ozývala sa všakovaká muzika.

Slovenská samospráva XIII. obvodu na čele s predsedníčkou **Zuzanou Hollósyovou** sa snažila uspieť na každej úrovni. O prezentáciu slovenskej gastronómie požiadala členky *Organizácie komlóšských Slovákov*, ktoré predviedli prípravu tradičných dolnozemskej kvasienok. O buchty, ako ich nazvali početní ochutnávači, bol obrovský záujem, pred slovenským stanom bol stále dlhý rad. Čas si mohli krátiť vyplnením kvízu o slovenských pamätihodnostiach mestskej časti a za správne odpovede dostali sladkú odmenu v podobe čokoládovej

Foto: L. Fallerová

tyčinky Deli. Nechýbali ani propagačné materiály o Slovensku, či krásna výstava pitvarošských obrusov a uterákov. Pri stane ponúkala svoje diela keramikárka z Mojmiroviec **Romana Piteková**, ktorá zároveň pripravila remeselnícku dielňu.

Festival otvorili viceprimátor zodpovedný za národnosti **Gergely Csiga** spolu s predsedami národnostných volených zborov. Z jeho slov vyplynulo, že v obvode, kde pôsobí 11 ná-

rodnostných samospievok, je čulý národnostný život. V kultúrnom programe reprezentoval slovenský folklór *Mužský spevácky zbor Mojmír* z Mojmiroviec, ktorý uspel na výbornú. Členom zboru je aj starosta obce **Martin Palka**. K mužským hlasom sa pripojila aj jeho dcérka, ktorá zožala u publika veľký úspech.

Tento deň bol v Maďarsku sviatkom detí, príjemným prevkapaním zo strany slovenskej samosprávy bola plavba vyhliadkovou loďou po Dunaji pre žiakov budapeštianskej slovenskej školy a ich sprevádzajúcich učiteľov s dôkladným výkladom **Rozálie Néveryovej** a **Marcely Somogyiovej**, ku ktorým sa pridali aj hostia z Mojmiroviec. Počasie žičilo až do konca, len posledný bod programu, obľúbený dom tanca, sa už pre dážď nemohol uskutočniť. Napriek tomu *Pilišska kapela*, ktorá mala hrať do tanca počas nácviu slovenských a nemeckých tancov, zahrála niekoľko piesní v krytej časti javiska.

Sprac. podľa ef (LN)

V Zugló o jarných obyčajoch Slovákov v Maďarsku

Slovenská samospráva mestskej časti Zugló nás začiatkom apríla pozvala do tamojšieho *Domu národnosti* na podujatie nazvané *Čakáme jar*; spojené s prednáškou docentky **Márie Žilákovvej** o obyčajoch Slovákov v Maďarsku súvisiacich s príchodom jari.

Predsedníčka samosprávy **Anna Ištvánová** privítala prítomných slovami: „*Veľmi sa teším, že sme tu, že môžeme robiť programy, že sme zdraví a je dobré počasie.*“ Keďže sa blížili veľkonočné sviatky, skôr než sa pristúpilo k programu podpredseda samosprávy **Pavol Beňo** daroval prítomným čokoládové vajíčka. Potom už dostala slovo pani docentka M. Žiláková, ktorá sa vo svojej populárno-vedeckej prednáške venovala v prvom rade zvykom Slovákov v Maďarsku spojeným s príchodom jari, hlavne však Veľkej noci. Výročné obyčaje boli cirkevné i svetské. Veľkej noci predchádzal štyridsaťdňový pôst, ktorý iným spôsobom dodržiavala katolícka a iným evanjelická cirkev. Spoločné u obidvoch ale bolo, že na Popolcovú strelu sa skončilo s hodovaním a veselím, s bálmi i svadbami. V Kestúci napr. pochovali basu, poumývali zamastené hrnce. U katolíkov počas pôstu mohli jesť len bezmäsité jedlá a až do vzkriesenia Krista sa denne modlili Žalostný (Bolestný) ruženec, ktorý po vzkriesení vystriedal Víťazný ruženec. U evanjelikov sa dodržiaval prísny pôst len na Veľký piatok. Napríklad na Dolnej zemi sa v tento deň jedla pukaná kukurica, ktorú vraj onoho času ponúkli aj E. Adymu, keď zavítal do Békešskej Čaby k Ondrejovi Áchimovi. Do kostola sa chodilo každý deň, v Transciú sú stanovené piesne, ktoré sa v tomto období smú spievať.

Na Kvetnú nedeľu u katolíkov posviacali bahniatka, ktoré potom kládli do okna, aby v lete poskytovali ochranu pred búrkou a bleskom. U evanjelikov obchádzali dievčatá dedinu a to hlavne v regióne medzi Dunajom a Tisou. Pri tejto príležitosti spievali pieseň Pod Eriška, Mariška...

S Veľkou nocou sú spojené kanonizované aj ľudové modlitby. Spomedzi ľudových je hádam najzaujímavejší tzv.

Zlatý otčenáš, ktorý vznikol v 15. storočí v Nemecku a rozšíril sa u všetkých národností Uhorska. Pani docentka po ňom dlho pátrala a raz, počas letného etnografického tábora v roku 1993, sa na ňu usmialo šťastie, keď v Novej Hute navštívila tetušku **Annu Kőrösióvú** (rod. **Pontosovú**), ktorá na jej vyzvedanie odpovedala otázkou: „*Zlati otčenáš myslíte?*“ a ukázala poklad, ktorý jedným z východoslovenských dialektov, zapísaným maďarskými písmenami, opisuje utrpenie Ježiša Krista. Mária Žiláková nám ho aj prečítala. K šíreniu tohto textu v polovici 19. storočia prispela macholdovská tlačiareň. Dozvedeli sme sa aj o nariadení zaobstarat' si veľkonočného baránka, adaptácii textu z Knihy Exodus – 2. knihy Mojžišovej. Tento zvyk sa zachoval v Jásči, kde ale baránka nahradila sliepčka.

Na Veľký piatok v katolíckych lokalitách stíchli zvony, „odišli“ do Ríma. Namiesto nich chodili chlapci s rapkáčom. Zvony sa „vrátili“ v nedeľu. Chodila sa Krížová cesta a predvádzali sa pašie. V evanjelických lokalitách sa iba spievalo. U katolíkov aj u evanjelikov sa zachovalo rituálne umývanie sa v potoku, alebo v studni a voda sa nosila aj domácim zvieratám. V Černi vodou polievali kurník, aby hydina nevšivavela. V Kestúci sa vodou z potoka prežehnali a odriekali: „*Vodička čistá, kerá teče s pat rán Krista.*“

Na veľkonočnú sobotu sa pripravovali sviatočné jedlá: koláč, šunka, klobása, vajíčka a na Dolnej zemi huspenina. V nedeľu sa chodilo do kostola, bol to veľký cirkevný sviatok. Na mnohých miestach posviacali v kostole šunku. V pondelok sa šibalo a oblievalo, šibačov a oblievačov obdarúvali ženy a dievčatá farebnými varenými vajíčkami.

Veľkonočné sviatky sa na Veľkonočný pondelok končili bálom. Naše stretnutie sa skončilo bryndzovými haluškami a rozhovormi o tom, ako dnes trávime tento sviatok.

EF

Slovenská samospráva Budapešti

Edita Hortiová
predsedníčka

Pavol Beňo
zástupca predsedníčky

Levente Galda
Rozália Papová Polereczká

Júlia Szabová Marloková

Zuzana Szabová
Monika Szelényiová

Sekretárka:

Eubomíra Fallerová

Adresa SSB:

Akadémia ul. 1, Budapešť 1054

Telefón: 374-0635

E-mailová adresa:

ssambp@gmail.com

Redakcia

Eubomíra Fallerová
šéfredaktorka

Vlasta Zsákaiová
jazyková redaktorka

Edita Hortiová
Pavol Beňo

Budapeštiansky slovenský spevácky zbor Ozvena v Segedíne

V piatok 8. apríla sa v Agore Alberta Szent-Györgyiho v Segedíne konal Deň národnosti žijúcich v sídle Čongrádskej župy, na ktorom vystúpil aj Budapeštiansky slovenský spevácky zbor Ozvena.

Spolok segedínskych Slovákov na čele s **Jánom Benčíkom** pozval zbor do mesta už v novembri, aby tam predstavil svoje najnovšie CD, ktoré začal nahrávať pod vedením medzičasom zosnulého dirigenta **Petra Pálinkása** a dokončil pomocou mladého dirigenta **Adama Baláza Galambosa**. Cédéčko pod názvom „Čas radosti veselosti“ sa zrodilo pri príležitosti 20. výročia založenia zboru a obsahuje vianočné piesne. Pandémia och-

renia Covid-19 však zmarila plány spolku a Ozvena sa mohla predstaviť v meste na Tise až teraz.

Keď sa nám už konečne podarilo zavítať do Segedína, nemohli sme nechutnať chýrnu miestnu rybaciu polievku – halászlé. Kde inde ako v známej Kiskörössyho čárde. Po obede sme sa vybrali do mesta a keďže v zbere máme odborných turistických sprievodcov **Dr. Zoltána Dezsényiho** a **Imreho Károlya Kisa**, pripravili nám pútavú prehliadku mesta.

Kultúrny program sa začal o 18. hodine, my sme predniesli šesť skladieb. Sólo spieval syn nášho bývalého dirigenta **László Pálinkás**, dirigoval

Adam Baláz Galambos. Po vystúpení nám **Ján Benčík** napísal: „*Milá Ozvena, milí naši kamaráti, v mene našej slovenskej komunity vám ďakujem za dnešný vynikajúci program. Hneď v úvode večera ste ozaj vysoko nastavili takzvanú „latku“ pre ostatné umelecké skupiny. Naozaj sme prežili vďaka vám krásny umelecký zážitok, spievali ste zo srdca a profesionálne. Až ste nám vyrazili dych... Prajeme vám hlavne dobré zdravie, veľa vystúpení, pozvaní, zážitkov!*“

My srdečne ďakujeme Spolku segedínskych Slovákov a ostatným organizátorom za pozvanie a milé pohostenie.

Monika Szelényiová

Ozvena v tábore na Slovensku

V piatok 13. mája sme sa ráno stretli na obvyklom mieste za budapeštianskou slovenskou školou, aby sme sa vydali do tábora do Spišských Hanušoviec. V blízkosti mesta Encs sme sa zastavili natankovať „lacný“ benzín a počkať na ostatných, aby sme ďalej spoločne pokračovali v ceste šiestimi autami a mikrobusedom *Celoštátnej slovenskej samosprávy*.

Ďalšiu zastávku sme si urobili v krásnych Košiciach. Prešli sme sa po hlavnej ulici, pozreli sme si Dóm sv. Alžbety a okolité pozoruhodnosti. Potom nás čakala dlhá cesta do miesta nášho pobytu, do Kaštieľa Hanus, kam sme dorazili okolo šiestej večer. Dobré nám padla večera a osviežujúce vynikajúce pivo. Do izieb sme odchádzali v dobrej nálade, aby sme si po dlhej ceste oddýchli a tak sa patrične pripravili k práci, kvôli ktorej sme vlastne prišli. Na druhý deň dopoludnia sme sa z turistov zmenili na členov Budapeštianskeho speváckeho zboru Ozvena a začali sme nacvičovať nové skladby – Na Slatinských lúkach a Štyri Kosy od Leoša Janáčka, Adeste fideles od Johna F. Wadea, O filii et filiae od Franza Liszta, Veni Creator Spiritus a Vianočný pastiersky tanec od Pála Esterházyho.

Popoludnie patrilo aktívnemu oddychu, spúšťali sme sa plťami po Dunajci. Prúd nás unášal pomedzi vysokými vrchmi ako kedysi Goralov, ktorí takto znášali drevo z hôr na predaj. Prechádzali sme krásnymi miestami chránenej prírody. Na výzvu starostu obce Spišské Hanušovce **Jozefa Dudzáka** a správcu Kaštieľa Hanus **Františka Krempekého** sme sa na druhý deň naučili hymnu Goralov, ktorú sme mali

v úmysle zaspievať na koncerte pre miestnych obyvateľov.

V stredu dopoludnia sme pokračovali v práci, popoludní sme sa vybrali do Poľska na prehliadku hradu v Niedzici (Nedec). Kedysi to bol najsevernejšie nachádzajúci sa hrad Rakúsko-Uhorska.

Vo štvrtok sme sa okrem nacvičovania nových skladieb pripravovali na piatkové vystúpenie. Zopakovali sme si skladby, ktoré sme chceli predniesť. Niekoľkí z nás sa zriekli obeda a išli si pozrieť Červený Kláštor. Na túto návštevu sme mali čas presne do pätnástej hodiny, keď sa opäť nacvičovalo.

V piatok sme v kostolíku v Spišských Hanušovciach vystúpili počas omše a po nej sme mali krátky koncert. Po koncerte nás navštívil starosta obce a zablahoželal nám k peknému výkonu.

Posledný večer sme sa nielen lúčili, ale aj oslavovali. Dvaja naši členovia slávilí okrúhle narodeniny. Miloš Vnuk 80. a Eva Békássyová 70.

Cestou domov sme po hranice išli spoločne, tam sa naše cesty rozišli, ale všetci sme sa šťastne vrátili s dobrým pocitom z vykonanej práce a množstvom príjemných zážitkov.

László Erdei

Konfirmácia v Lutherovom dvore

Deti pokrstené ako nemluvňatá bez akéhokoľvek vyjadrenia sa k svojmu krstu majú vo veku od 14 rokov možnosť verejne sa priznať k svojej sviatosti a osobne vyznať svoju vieru pri slávnosti konfirmácii.

„S prípravou sme začali vlastne už v materskej škole, lebo **Samuel Martin Patay** chodil na ekumenické biblické hodiny. Odvtedy sa zúčastňuje na biblických hodinách aj vo svojej škole,

jeho poznatky sa rozšírili a teraz nám o tom podá svedectvo,“ povedala na úvod farárka Slovenského evanjelického cirkevného zboru a. v. v Budapešti **Hilda Gulácsiová Fabuľová** o slávnostnom prijatí pokrsteného medzi dospelých členov cirkevného zboru, ktoré sa uskutočnilo 19. júna za účasti blízkej rodiny a členov zboru.

Samko nemal ľahkú úlohu, veď musel odpovedať na všetky otázky, na

Foto: **Andrea Kiss-Kohut (EN)**

ktoré – ak je viacej konfirmandov – odpovedajú spolu, resp. každý dostane iba 1-2 otázky. Hoci konfirmácia prebiehala po maďarsky, lebo konfirmand nehovorí dobre po slovensky, z úcty k svojim predkom sa naučil Modlitbu Pánovu v slovenčine. Konfirmácia pozostáva z vyznania viery, sľubu vernosti cirkvi a skladania rúk. V určitom zmysle slova je prípravou k prijatiu Večere Pánovej. Ale

nie je to jej jediný zmysel. Konfirmácia nie je „vstupnou bránou“ do cirkvi. Každý konfirmand je už právoplatným členom cirkvi, a to cez krst. Konfirmácia nie je doplnením krstu, ale uvedomením si krstu na základe osobného vyznania viery a potvrdením krstnej zmluvy.

Najnovší člen zboru konfirmáciou prebral zodpovednosť za svoju vieru. Uvedomuje si, že na to, aby neochladla, potrebuje spoločenstvo. K nemu bude po-
zvaný na stretnutiach mládeže, na službách Božích v kaplnke. Bude sa snažiť žiť tak, aby bol celý jeho život pre iných pozvaním ku Kristovi. **H. Gulácsiová Fabuľová** ho vyzvala aktívne sa zúčastňovať na cirkevnom živote. **Samko** prvýkrát pristúpil k Stolu Hospodina a prijal Večeru Pánovu, čím sa stal plnoprávnym členom cirkevného zboru.

ef (EN)

Duch Svätý prebýva v srdciach veriacich

V prvú júnovú nedeľu *Slovenská samospráva VIII. obvodu Budapešti* na čele s predsedníčkou **Monikou Szelényiovou** pozvala slovenských veriacich z hlavného mesta spoločne osláviť v *Kostole sv. Jozefa* na Námestí M. Horvátha *Nedeľu Zoslania Ducha Svätého*. Svätú omšu už tradične slúžil farár farského *Kostola Povýšenia Svätého kríža* v XVII. obvode Budapešti **Béla Vojtech Balik**, liturgické texty čítali **Ildika Klauszová Fúziková** a miništrantka **Beáta Erdeiová**, na organe hral kantor **Štefan Nagy** z Kolárova, ktorý už pred vchodom rozdal veriacim texty a noty skladieb, ktoré vybral na slávnostnú sv. omšu.

Dôstojný pán začal kázeň príkladom, že istý muž plánoval vytapetovať svoj byt a keďže sused len nedávno tapetoval svoj podobne veľký byt, spýtal sa ho, koľko roliek tapiet kúpil.

Ten mu ochotne povedal, že jedenásť. Po dokončení prác však zistil, že mu zostala kopa materiálu. S výčitkou v hlase susedovi povedal, že mu 4 rolky zostali. Sused sa zasmial a odpovedal: „No presne, veď aj mne.“ Vyplýva z toho ponaučenie, že ak niekto robí niečo nezmyselné, zvykneme jeho konanie označiť za bezduché a krútime hlavy nad tým, prečo viac nezapája dar rozumu. Podstatné je, aby bolo naše konanie naplnené duchom, aby pramenilo z viery. „Dobre to opisuje **Ignác Loyolský**, ktorý píše: *Bez Ducha Svätého je Boh vzdialený a Kristus zostáva minulosťou, evanjelium je mŕtvym slovom, Cirkev len obyčajnou organizáciou, autorita nechcenou nadvládou, misia iba propagandou, liturgia ako zaklínadlo a kresťanské konanie len otrockou morálkou. Ale v Ňom sa kozmos dvíha a zvija*

*v pôrodných bolestiach Kráľovstva, vzkriesený Kristus je prítomný, evanjelium je silou života, Cirkev je trojičným spoločenstvom, autorita oslobodzujúcou službou, misia sú Turíce... Takto je Duch Svätý prítomný v Cirkvi..., vo sviatostiach, ktoré všetkým sprostredkujú potrebné milosti... On je tešiteľ poslaný Otcom v Kristovom mene, aby kresťanov učil a pripomínal im všetko, čo Ježiš povedal. On je dušou Cirkvi,“ povedal v kázni vdp. **B. Balik**.*

Na radosť veriacich **Štefan Nagy** na záver už tradične zahrал organovú skladbu – tentoraz *Symfóniu č. 6 Ch.-M. Widora, opus 42, č. 2, VI. final*.

Po slávnostnej svätej omši sa veriaci zišli na agapé na fare kostola a dohodli sa na nasledujúcom stretnutí – na slovenskej sv. omši, ktorá sa uskutoční 3. júla.

Valné zhromaždenie Kruhu priateľov Slovenského Komlóša

Priestory *Domu národnosti* v mestskej časti Zugló 20. mája zaplnili Komlóšania žijúci v Budapešti a v okolí hlavného mesta, účastníci valného zhromaždenia *Kruhu priateľov Slovenského Komlóša*. Snemovanie počila svojou účasťou aj delegácia zo Slovenského Komlóša vedená farárom evanjelického cirkevného zboru a. v. Attilom Spišákom.

Prítomní si vypočuli správu predsedníčky Alžbety Hollerovej Račkovej o aktivitách spolku v uplynulom období. Napriek všeobecným obmedzeniam súvisiacim s pandemiou ochorenia COVID-19 sa podarilo uskutočniť niekoľko zaujímavých podujatí. Takými bola výstava obrazov akademického maliara Ondreja Lehoczského v Slovenskom inštitúte v Budapešti a následne v Slovenskom Komlóši, alebo tradičná komlóšska zabíjačka za účasti Slovákov z Budapešti. Poukázala aj na to, že Komlóšania žijúci v hlavnom meste sa aktívne zapájajú do života slovenských samospráv pôsobiacich v šestnástich obvodoch hlavného mesta. Táto prepojenosť je vzájomne výhodná pre obe strany. Vďaka nej sa aj toto valné zhromaždenie môže konať v Dome národnosti XIV. obvodu. Na druhej strane zase vďaka slovenským samo-

správam sa šíri dobré meno Slovenského Komlóša v hlavnom meste. Šikovné komlóšske kuchárky zožali veľký úspech s kvasienkami na národnostnom dni v XIII. obvode a z iniciatívy slovenskej samosprávy II. obvodu v júni bude v tejto mestskej časti koncertovať Komlóšsky mládežnícky dychový orchester.

Po vystúpení predsedníčky nasledovala zaujímavá prednáška člena spolku, stavebného inžiniera Jána Karkuša o výstavbe nového cestného mosta na Dunaji v Komárne. Ján Karkuš ja zamestnancom firmy vykonávajúcej stavebno-inžiniersky dozor na stavbách mostov. Z tohto titulu sa podieľal aj na rekonštrukcii mosta Márie Valérie medzi Ostrihomom a Štúrovom (2001), následne na výstavbe nového mosta medzi Komáromom a Komárnom (2017 – 2020) a v súčasnej dobe na moste cez rieku Ipeľ medzi obcami Ipolydamásd a Chľaba, ktorý má byť uvedený do prevádzky do konca tohto roka.

Pán inžinier pripravil prednášku, ilustrovanú vlastnými fotografiami zachytávajúcimi zrod komárňanského mosta. Jeho výstavbu si vyžiadala neustále narastajúca nákladná cestná doprava, ktorej už nevyhovoval viac ako stotridsať rokov starý tzv. Alž-

betin most a ktorá nesmierne zaťažovala centrá oboch miest. Z tohto dôvodu padlo rozhodnutie o výstavbe nového mosta, slúžiaceho predovšetkým nákladnej doprave, ako aj prípojových ciest obchádzajúcich mestskú zástavbu. Náklady výstavby prevyšovali 92 miliónov eur. Na realizáciu tohto projektu Maďarsko a Slovensko získali grant z európskych fondov vo výške 85 % celkových nákladov.

Nový cestný most je situovaný vo vzdialenosti 170 m od železničného mosta smerom na západ. Má asymetrický tvar s jedným pylónom s výškou okolo 90 m a závesnými káblami usporiadanými do tzv. vejárovej sústavy. Mostná stavba s takýmto typom pylónu je vo svete veľmi zriedkavá a výnimočná. Most je dlhý vyše 600 metrov, má dva jazdné a dva bezpečnostné pruhy, šírka vozovky je 11,5 metra. Na jednej okrajovej strane mosta vedie chodník pre chodcov šírky 1,8 m a na druhej zase cyklistický chodník široký 2,5 m. Výstavba sa začala v roku 2017 a do prevádzky uviedli most v septembri roku 2020.

Stretnutie Komlóšanov po tejto pútavej prednáške pokračovalo voľnou diskusiou pri prestretom stole a ochutnávkou pravej komlóšskej klobásky.

Pavol Beňo

Zážitky z Mojmiroviec

Od 16. do 20. mája som mohol spolu so žiakmi piatej a siedmej triedy budapeštianskej slovenskej školy vďaka *Slovenskej samospráve Budapešti* stráviť príjemné dni v Mojmirovciach.

Cestovali sme autobusom. Ubytovanie sme mohli obsadiť po 16. hodine, preto sme ešte predtým navštívili mesto Nitra. Pozreli sme si krásny historický hrad, sochu Cyrila a Metoda a potom sme si dali zmrzlinu.

V Mojmirovciach nás prekvapil pohľad na veľký kaštieľ, kde sme boli ubytovaní v dvoj- a trojposteľových izbách. Pri budove bolo malé ihrisko, minigolf, mohli sme využívať krytý bazén a telocvičňu, ako aj vonkajší fitness park. Pani učiteľky nám pripravili

rôzne programy. V utorok sme boli prvýkrát v tamojšej základnej škole, kde sme sa zúčastnili na vyučovaní. Noví spolužiaci a pani učiteľky nás srdečne privítali, boli naozaj milí, láskaví, všetko nám pekne vysvetlili. Mali sme 5 hodín. Mne sa najviac páčila hodina telocviku, lebo vždy sme niečo hrali. Popoludní sme navštívili regionálne múzeum. Vypočuli sme si históriu Mojmiroviec. Dozvedeli sme sa, že dnešné múzeum, teda budova, v ktorej sa nachádza, patrilo rodine Hunyadyovcov a predmety múzea zozbierala pani, ktorá nám rozprávala o minulosti.

V stredu sme neboli v škole, predpoludním sme hrali volejbal a frizbi v

telocvični, popoludní sme si mohli vybrať program (ručné remeslo, kreatívne písanie) a večer sme hrali spoločenskú hru Brainbox. Vo štvrtok sme opäť mali vyučovanie a popoludní sme išli na ukážku hudobných nástrojov. Najviac sa mi páčila harfa. Večer sme mali kvíz Kto čo vie? o tom, čo sme videli počas pobytu. Za odmenu sme dostali čokoládu. Posledný deň, v piatok, sme boli v škole, mali sme 4 hodiny. Potom sme sa rozlúčili s našimi hosťiteľmi aj s pyšnými pávami a po obede sme odišli domov. V Mojmirovciach som sa veľmi dobre cítil. Najviac sa mi páčil kvíz v predposledný deň. Dúfam, že sa tam ešte vrátim.

Marcell Pintér

Dvojazyčnosť v rozprávkovom svete

V druhej polovici apríla sme sa v hojnom počte zišli na pôde Slovenského inštitútu, aby sme sa oboznámili s knihou s názvom: **Benőke a Hanga, dvojazyční súrodenci**, ktorú napísala **Diana Maroszová** pôvodne pre svoje deti ako darček pod vianočný stromček. Spod stromčeka sa jednotlivé príbehy dostali na Facebook a tam ich objavila **Györgyi Cs. Liszkaová**, šéfredaktorka časopisu **Vasárnap**, ktorá rozhodla, že časopis knihu vydá. Rozhovor s **Dianou Maroszovou**, autorkou maďarského textu a s **Luciou Molnárovou Satin-**

skou, ktorá ho preložila do slovenčiny, viedla prekladateľka **Margita Garajská**.

Pani Diana Maroszová je pôvodom Maďarka z Maďarska, ktorá sa vydala za Slováka zo Slovenska. Rodina sa usadila v dedinke neďaleko Žiliny a tam maďarské prostredie zaručovala výlučne mama Diana Maroszová, všetko dookola bolo slovenské, ale nie také ako v prostredí, v ktorom bývajú Slováci aj Maďari, slovenské doslova a do písmena. Práve výsledkom tejto skutočnosti sa začali rodiť príbehy, z ktorých jeden vám prinášame. Kniha

je vtipná a vážna zároveň. Dej sa odohráva v rozprávkovom svete a dôraz kladie na dvojazyčnosť. „*Je však absolútne geniálne, že prináša skutočné príbehy zo života, keď si človek prípadne ani neuvedomí, ako by mal reagovať na postoj toho druhého voči nemu,*“ povedala v rámci rozhovoru šéfredaktorka časopisu **Vasárnap** a dodala: „*Som presvedčená, že ten, kto si knihu prečíta, vie tolerantnejšie žiť s tými, ktorí predstavujú inú kultúru, v inom jazyku.*“

LF

Diana Maroszová

Benőke a Hanga, dvojazyční súrodenci (Dvojazyčnosť? To je čo za čudáctvo?)

Kde bolo, tam bolo, bola raz jedna mama a jeden ocko, ktorí žili so svojimi dvoma deťmi v malej dedinke medzi horami, v ďalekej-ďalekej krajine kdesi na druhom konci sveta. Benőke, chlapec, bol starší, Hanga, dievča, bolo mladšie. Benőkeho a Hangini rodičia sa narodili v dvoch rôznych krajinách a hovorili dvoma rozličnými jazykmi. Keď sa stali manželmi, dohodli sa, že svoje deti naučia oba jazyky. Ocko, ktorý sa narodil v Krumplande a rozprával po krumplácky, sa rozhodol, že on bude s deťmi rozprávať iba takto. Mama, ktorá sa narodila vo Feferónsku a jej materinský jazyk bola feferónčina, si zas predstavovala, že so svojimi deťmi bude hovoriť po feferónsky. Veď pre každého človeka je prirodzené, ak môže so svojimi deťmi hovoriť vo svojom materinskom jazyku, pretože ten jazyk pozná najlepšie. Tak aj bolo. Hanga a Benőke už v maminom brušku počúvali oba jazyky a vôbec sa nad tým nepozastavovali. Keď mali asi rok a začali vyslovovať prvé slová, skúšali to v obidvoch jazykoch. Skoro prišli na to, že s mamou treba hovoriť po feferónsky a s otcom po krumplácky a mali pocit, že takto je to správne. Nemali problém ani s tým, aby uhádli správny jazyk s maminými a otcovými príbuznými. Ako roky plynuli, čoraz elegant-

nejšie prepínali jazyky podľa toho, s kým práve hovorili. Pýtate sa, ako hovorili medzi sebou? Raz tak, raz onak – ako sa im práve zachcelo.

Čas plynul, deti pekne rástli a stali sa z nich škôlkari. Keď už boli väčšie a rozumnejšie, všimli si, že ostatné deti okolo nich hovoria iba jedným jazykom: po krumplácky. Ak po ne prišla do škôlky mama a prehovorila na nich po feferónsky, ostatné deti to počúvali prekvapene a s ústami dokorán: čo je to za hatlanina? Ešte aj panie učiteľky sa divili a nechceli uveriť, že Hanga a Benőke naozaj rozumejú tomu nezrozumiteľnému jazyku a ešte aj dokážu svojej mame odpovedať. Jedného dňa, keď prišli domov zo škôlky, Benőke objal mamu a povedal jej: „Mami, pozrel som si mamy ostatných detí v škôlke a ty si najlepšia, lebo ty jediná vieš po feferónsky!“

Niektorí ľudia Hangu a Benőkeho obdivovali, lebo hovorili dvoma jazykmi, ale boli aj takí, ktorým sa to zdalo trochu zvláštne a deti považovali za čudákov. Niektorí sa na mamu dívali krivým okom: Načo to všetko komplikuje? Prečo nehovorí s deťmi pekne po krumplácky? Ak raz žijú v Krumplande, prečo nepoužívajú krumpláčinu? No a mama si takých frflošov nevšímala. Vysvetlila svojim

deťom, že mamy vedia najkrajšie hovoriť vo svojom materinskom jazyku, bez ohľadu na to, kde ich v živote zavialo. Povedala im aj to, aké obrovské bohatstvo je, že poznajú dva jazyky. Nech si len pomyslia, čo by bolo, keby nevedeli po feferónsky. Nedorozumeli by sa s maminou mamou, starkou, ktorá býva vo Feferónsku a nevie po krumplácky. S vlastnou starou mamou by sa vedeli porozprávať len s pomocou tlmočníka! A naozaj, zažili to, keď išli na návštevu do Feferónska, všetci okolo nich hovorili len po feferónsky. Tam bola zrazu hatlaninou krumpláčina! Ale ak vo Feferónsku hovoria všetci po feferónsky a mama sa v tej krajine narodila a vyrástla, odkiaľ vie mama po krumplácky? A ako sa dostala do Krumplandu?

„Bola som už takmer dospelá, keď som sa naučila po krumplácky,“ povedala mama.

„Vtedy som ešte nepoznala vášho ocka. Ak chcete, raz vám porozprávam, ako to všetko bolo. Večer, keď na to budeme mať čas.“

Benőke a Hanga na príbeh zvedavo čakali.

Preložila:

Lucia Molnárová Satinská

Úryvok uverejňujeme so súhlasom vydavateľa

Májový batôžkový ples Slovákov v Budapešti

Foto: EF

Za finančnú podporu poskytnutú na vydanie nášho časopisu srdečne ďakujeme
Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí a slovenským samosprávam II., IV. a XX. obvodu Budapešti.

Pri zostavovaní čísla sme čiastočne použili články a fotografie z Ludových novín a webovej stránky www.luno.hu.

BUDAPEŠTIANSKY
SLOVÁK

Časopis Slovenskej samosprávy Budapešti. Náklad: 1000 výtlačkov.
Za vydanie zodpovedá predsedníčka Slovenskej samosprávy Budapešti *Edita Hortiová*.
Adresa redakcie: 1054 Budapešť, Akadémia u. 1, tel./fax: (+36 1) 374-0635, e-mail: ssamp@gmail.com
Uzavierka čísla: 23. júna 2022.
ISSN 1416-6453. Tlač: CZEDE Kft., Budapešť

SZLOVÁK ISTENTISZTELET CSŐVÁRON

Csővár lakosságának tiszta szlovák jellege miatt a múltban minden egyházi alkalom szlovák nyelven zajlott, ami az évek során fokozatosan magyarra váltott. A Csővári Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat 2012-ben felélesztette és hagyományteremtési céllal útjára indította a pünködsi szlovák nyelvű istentiszteletet.

Ezen az istentiszteleten a templom különleges díszítést kap. Ehhez hasonló pünködsi templomdíszítésnek Maglódon és Mendén van hosszabb múltra visszatekintő hagyománya. A templom májfakkal történő pünködsi díszítése középkori eredetű szokás, amely legtovább evangélikus vidékeken maradt meg. A pünködsi templomdíszítés hagyományát a Felvidékről visszatelepülő maglódiak hozták magukkal, és vélhetőleg a – közelebbi

és távolabbi – környék evangélikus szlováksága is innen vette át azt. A gyülekezet tagjai pünkösd szombatján állítják fel a májfákat a templomban. A férfiak a nyárfák kivágását, szállítását és templomi elhelyezését végzik. A lányok és asszonyok dolga a fák szalagokkal, kendőkkel való felékesítése és az oltár díszítése. Pünkösd ünnepén a hívek a feldíszített templomba érkeznek meg. A Szentlélek eljövételének ünnepén a mozgó zöld ágak, zizegő levelek a pünködsi szélzúgást, a színes szalagok az apostolok feje felett megjelent tüzes lángnyelveket jelképezik. A gyülekezet közösségében pedig „nyelveken szólva”, szlovákul és magyarul hangzik Isten igéje.

2022. június 6-án 11 órakor a pünködsi díszben pompázó csővári templomban szlovák nyelvű istentisztelet

volt. Az igehirdetést **Gulácsiné Fabulya Hilda**, a Budapesti Szlovák Ajkú Evangélikus Egyházközség lelkésze végezte, utána pedig az **Ozvena Budapesti Szlovák Kórus** csodálatos koncertjét hallgathatta meg a gyülekezet. Az Ozvena Budapesti Szlovák Kórus tavaly októberben ünnepelte fennállásának 20. évfordulóját. Az elmúlt két évtizedben számos hazai és külföldi kórustalálkozón és fesztiválon is bemutatkozott. Az istentisztelet után a Csővári Evangélikus Egyházközség a Csővári Szlovák Nemzetiségi Önkormányzattal közösen a települési önkormányzat közösségi termében megvendégelte a Csővárról, Budapestről, Vácra, Váckisújfaluról, Acsáról, Galgagutáról, Szódról és Pencről érkezett résztvevőket.

Klenk Györgyi

Kétnyelvűség a mesevilágban

Április második felének egyik napján szép számú érdeklődő volt jelen a budapesti Szlovák Intézetben **Marosz Diána: Benőke és Hanga, a kétnyelvű testvérek** című könyvének bemutatóján. Marosz Diána eredetileg a saját gyermekeinek írta karácsonyi ajándéknak a kötetben olvasható történeteket, amelyek aztán a karácsonyfa alól apránként felkerültek a Facebookra. Itt fedezte fel őket **Cs. Liszka Györgyi**, a pozsonyi **Vasárnap** című hetilap főszerkesztője, aki elhatározta, hogy könyv formájában is kiadja azokat. A könyvbemutatón **Garajszki Margit** műfordító beszélgetett a szerzővel, Marosz Diánával és a történeteket szlo-

vák nyelvre átültető **Molnár Slatinská Luciával**.

Marosz Diána Magyarországon született, aki egy szlovákiai szlovák férfival kötött házasságot. A házaspár Szlovákiában, egy Zsolna melletti kis faluban telepedett le, ahol a szó valódi értelmében egyedül az édesanya, Marosz Diána képezi a magyar környezetet közös gyermekeik számára. Ezen a körön kívül minden más szlovák volt. De nem olyan, mint azokon a településeken, ahol vegyesen élnek a szlovákok és a magyarok. Éppen ez a helyzet ihlette ezekben a történetekben a megszületését, amelyek közül egyet most be is mutatunk.

Marosz Diána

Benőke és Hanga, a kétnyelvű testvérek (Kétnyelvű? Hát ez meg miféle csodabogár?)

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy Anya meg egy Apa, akik két gyerekükkel éldegéltek egy hegyek között megbúvó kis faluban, egy messzi-messzi országban, valahol a világ másik felén. Benőke, a fiú volt az idősebb, Hanga, a lány a fiatalabb. Hanga és Benőke apukája és anyukája két különböző országban született, és két különböző nyelvet beszélt. Amikor összeházasodtak, megállapodtak abban, hogy a gyerekeiket mindkét nyelven meg fogják tanítani. Apa, aki Baricskaországban született, és baricskával beszélt, elhatározta, hogy gyerekeihez is csak ezen a nyelven fog beszélni. Anya, aki Mekeleországban született, és a mekele nyelv volt az anyanyelve, szintén megfogadta, hogy ezen a nyelven szól majd a gyerekeihez. Hiszen minden ember számára az a természetes, ha anyanyelvén beszélhet a gyerekeivel, mivel ezt a nyelvet ismeri a legjobban. Így is történt. Hanga és Benőke már az anyaméhben is két nyelvet hallottak, és egyáltalán nem ütköztek meg ezen. Amikor aztán egy éves koruk körül elkezdtek próbálgatni értelmes szavakba önteni a mondókájukat, mind a két nyelven próbálkoztak. Hamar rájöttek, hogy anyával mekeléül, apával pedig baricskával kell beszélni, és úgy érezték, hogy ez így van rendjén. Az sem okozott gondot nekik, hogy Apa és Anya rokonaival eltalálják a helyes nyelvet. Ahogy teltek

az évek, egyre elegánsabban váltogatták nyelveiket aszerint, kivel beszéltek éppen. S azt kérdezték, hogy beszélt egymással? Hol így, hol úgy, ahogy éppen kedvük tartotta.

Telt-múlt az idő, a gyerekek nőttön-nöttek, és óvodába kerültek. Ahogy nyiladozott az értelmük, észrevették, hogy a többi gyerek körülöttük csak egy nyelven beszél: baricskával. Ha Anya jött értük oviba, és mekeléül szólt hozzájuk, a többi gyerek tátott szájjal, csodálkozva hallgatta: micsoda hablatyolás ez? Még óvo nénik is álmélkodtak, és nem akarták elhinni, hogy Hanga és Benőke tényleg érti ezt az érthetetlen szöveget, és még válaszolni is tudnak az anyukájuknak. Egyik nap, amikor hazaértek az oviból, Benőke megölelte Anyát, és így szólt: - Anya, én megnéztem a többi gyerek anyukáját az oviban, és te vagy a legjobb, mert egyedül te tudsz közülük mekeléül!

Volt, aki csodálta hangát és Benőkét, mert két nyelven beszéltek, és volt olyan is, aki kicsit furcsának találta ezt a dolgot, és csodabogárnak tartotta a két gyereket. Voltak, akik ferde szemmel néztek anyára: Mit bonyolítja a dolgot? Miért nem beszél szépen baricskával a gyerekeihez? Ha egyszer Baricskaországban lakik, akkor miért nem azt a nyelvet használja? De Anya nem törődött a morgolóddokkal. Elmagyarázta a gyerekeinek, hogy egy anyuka az anya-

A könyv mulatságos és komoly is egyben. Cselekménye a mesevilágban játszódik. Cs. Liszka Györgyi, a Vasárnap főszerkesztője a könyvbemutatón úgy fogalmazott, hogy „ezekben a történetekben az a zseniális, hogy a hétköznapi életben valóban előforduló eseményekről szólnak, amikor az ember – anélkül, hogy ezt tudatosítaná magában – ösztönösen reagál egy másik egyén vele szemben megnyilvánuló magatartására.” Hozzátette: „Meggyőződésem, hogy aki elolvassa ezt a könyvet, az képes lesz nagyobb toleranciát tanúsítani a más nyelvű és kultúrájú emberek iránt.”

nyelvén tud a legszebben beszélni, függetlenül attól, hogy a világ melyik részére sodorta az élet. Azt is elmondta nekik, mekkora gazdagság az, hogy ők két nyelvet ismernek. Gondolják csak el, mi lenne, ha nem tudnának mekeléül. Nem tudnának szót érteni Anya anyukájával, Nagyival, aki Mekeleországban lakik, és nem tud baricskával. Tolmács segítségével tudnának csak beszélgetni a saját nagymamájukkal! És tényleg – tapasztalták, hogy amikor Mekeleországba mentek látogatóba, mindenki csak mekeléül beszél körülöttük. Ott meg hirtelen a baricska nyelv lett halandzsza! De ha Mekeleországban mindenki mekeléül beszél, és Anya is ebben az országban született és nőtt fel, akkor honnan tud Anya is baricskával? És hogy került Baricskaországba?

–Már majdnem felnőtt voltam, amikor megtanultam baricskával – mondta Anya. – Akkor még nem ismertem Apát. Ha akarjátok, egyszer elmesélem, hogy is történt mindez. Majd este, amikor több időnk lesz.

Benőke és Hanga kíváncsian várták a történetet.

Részlet Marosz Diána Benőke és Hanga, a kétnyelvű testvérek című könyvéből.

A szövegrészletet a könyv kiadója, a Vasárnap című hetilap beleegyezésével adjuk közre.